

aceasta ușor poate servi ca un fel de explicare a stării desolate, în care se află învățământul popular confesional din tractul Vascoului.

Cea mai mare problemă. Revista literară și politică „Sövendö”, ce apare în Budapesta, în nrul din 9 August publică sub titlul „Naționalitățile și libertatea comună” un manuscris al distinsului iurist maghiar Csemegei Károly (mort înainte cu ani), în care acesta îndeamnă pe Maghiari, ca să se împace cu celelalte naționalități ale țării, asigurându-le tuturor a liberal desvoltare politică și națională. Manuscrisul se vede a fi scris la începutul erei constituționale. Publicarea lui chiar în actuala situație critică a Ungariei și într-o revistă atât de estinsă, cum este „Sövendö” este foarte simptomatice. Il traducem aici în părțile mai esențiale, ca un document, că Ungurii numai când sunt în supremă încurcătură, consideră împăcarea cinstită a popoarelor nemaghiare ca cea mai mare problemă patriotică a lor. „Nefericirea națiunilor polone pentru vreme îndelungată, aceea ce i-a stărbuit înaintea Europei valoarea celor mai nobile și mai mari jertfe ce a dat-o, a fost, că asupra ei ca un blăstem fatal a planat părerea că Polonia nu se luptă pentru libertatea publică, ci numai pentru independența lor, că prin urmare direcțiunea mișcărilor lor este de caracter aristocratic. Dușmanii externi și interni ai Ungariei vreau să facă ei despre noi (Maghiarii) să creadă, că ființa principală a mișcărilor noastre este întemeierea meșteșugită a supremației, adică a domniei rasei maghiare, iar nu împărțirea libertății cu toți cetățenii patriei.”

„Trebuie ca imediat la început să arătăm că este o minciună infamă scornitura plină de viclesug, cu care întriga și absolutismul caută a ne întuneca sfințenia cauzei noastre. Și oare este spre scopul acesta mijloc mai sigur, decât acela, ca îndată la prima noastră manifestare să înfățișăm cauza noastră ca și cauza comună a libertății tuturor popoarelor și a fiecărei naționalități din Țara Ungurească, ca și cauza comună a libertății lor desvoltări atât politice cât și ca naționalitate. După părerea mea asta n-o putem face destul de repede. Asta o datorim noi deopotrivă simpatiei Europei, ca și nouă înșine, prezentului și viitorului nostru, deopotrivă o datorim asta atât istoriei, cât și civilizației.”

„Învățămintele istoriei pentru noi nu au perit, și ele ne îndrumă, să nu întărim a încheia armistițiu cu compatrioții nostri de altă naționalitate, a-i lamuri asupra scopurilor noastre și a-i asigura despre nimeniunele noastre.”

„Nu țin de imposibil, ca... guvernul din Viena nu va mai suferi aceasta larmă măreață și va decide dizolvarea fără de veste a țării. Dacă dizolvarea aceasta ne va afla pe picior de pace cu naționalitățile: atunci putem fi liniștiți, căci am asigurat viitorul. Ferească-ne Dumnezeu, ca ciasul acesta de grea încercare să ne ajungă pe noi nepregătiți și să găstiască nedeplinită cea mai mare problemă.”

Eram încă băieți de școală și cei mai mari admiratori ai lui Eminescu, pe cât puteam înțelege noi băieții de 15—16 ani frumusețile poeziilor lui. — Știam cea mai mare parte dintre ele de-a rostul și le citam cu ori-ce prilej potrivit sau nepotrivit... și chiar influința asta covârșitoare ce-o exercitau asupra noastră poeziile pesimiste ale lui Eminescu, i-a dat motiv anonimului critic din Blaj să-l combată. Criticul era pe vremea cea rectorul internatului nostru.

Era zarvă mare în Blaj. Nu vorbiam decât de Eminescu și critica lui. Într-o zi intră în clasă profesorul nostru și abia urcă pe catedră, începe a zeflemiza însuflețirea noastră pentru Eminescu.

— Ascultați numai ce poezii a scris genialul d-v. poet. . .

„In lumea asta sunt femei
Cu ochi ce isvoresc schintet. . .”

— Ei bine, domnilor, cum pot isvorii din ochi schintet fără să nu să stîngă? . . .

Am privit unul la celalalt și — am tăcut. Peste câte-va săptămâni se sfârșea anul școlastic și nu voiam să producem zizanie în notele noastre de clasificare. . . După oară însă așa am ris încât nici bătrânului Homer nu i-ar fi putut fi rușine de risul nostru. . .

Adece, cum pot isvorii schintetii fără să nu se stîngă? . . .

Tochmai ca răspunsul băiatului de școală.

— Măi, Gavriile, carii au fost cei patru apostoli?

Serbările dela Baia-mare.

Cum am promis în numărul de ieri, dăm mai la vale vorbirea prin care Dl P. Cosma a deschis adunarea generală, și vorbirea de bineventare a d-lui G. Șuta.

Vorbirea d-lui P. Cosma.

Onorată adunare generală! •

După un deceniu de reculegere, sub absolutismul ce a urmat desființării jugului de iobăgie, care de secolii îl purta poporul nostru, și al privilegiilor de națiune și religioasă „recepte” cari mai bine de 400 ani au degradat la stare de heloși pe Românii din Transilvania, atât ca națiune cât și ca religioasă, — îndată ce începuse a se ivi pe orizontul patriei noastre o rază de speranță a vieții constituționale, 17-a de frunțăși românii din Transilvania, în frunte cu prelații lor, la 10 Maiu 1860 înaintară o petițiune la guvernul transilvan, ca să le permită „ținerea unei adunări consultative în Sibiu” în scopul de a înființa o reuniune reclamată de spiritul timpului, „a cărei chemare să fie lățirea culturii poporului și înaintarea literaturii cu puterți unite”, în sinul poporului român din Transilvania.

Resolvită această cerere din partea Cancelariei aulice transilvane, s'a convocat conferența pe 21 Martie 1861 la Sibiu, unde sub presiunea episcopului Andrei baron de Șaguna s'au redactat primele statute ale „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”, aprobate prin prealabila decizie din 6 Sept. 1861 a M. Sale gloriosului nostru Rege Francisc Iosif I.

În puterea acestor statute s'a constituit Asociațiunea noastră în adunarea generală, care a avut loc în Sibiu în zilele 4—7 Noemvrie 1861.

Cu mândrie admirăm și astăzi — după 42 de ani — entuziasmul cu care frunțăși Românii transilvăneni au inaugurat Asociațiunea noastră.

Să nu mi-se facă imputări pentru-că aici, la periferia românismului din patria noastră, în o localitate, care la înființarea „Asociațiunii” nu aparținea teritoriului ei, voiu cita unele părți din cuvântările rostite la primele ei adunări generale, fiind acelea instructive și pentru generațiunea actuală și pentru cele viitoare.

„Se poate” — zice Șaguna în cuvântul de deschidere al conferenței din 21 Martie 1861 — „Se poate, că cineva își va înfățișa starea cea strălucită a Românilor vechi și monumentele cele strălucite ale mărireii lor, de care țara noastră este plină, și asemănându-o cu starea noastră de astăzi, carea e destul de deplorabilă — va gândi: de ce să întreprindem un lucru mai mare spre cultivarea națională? De-oare-ce este posibil, că va veni un timp barbar, care lucrările noastre le va nimici și nația o va degrada la soarte de sclăvie. Așa este! căci nime nu poate trage la îndoaială, că aceea ce odată s'a întâmplat în lume nu s'ar putea întâmpla mai de multe

— Cei patru apostoli au fost următorii trei: Petru și Pavel. . .

Sau apoi ca. . .

— Ura! Cincinat Pavelea!

VI.

Înainte mea e scris negru pe alb: Cincinat Pavelea. . . Știi cine-i Cincinat Pavelea? E un pseudonim sub care cine-va mi-a trimis un articol pentru foaie. . . Căutând după o leacă de hârtie am dat de lucrarea aceea. . .

Știam eu că deslegarea trebuie să fie simplă, dar chiar atât de simplă n'o crezusem. . .

De bucurie mă duc să beau un păhar de bere. Am să-l golesc în sănătatea necunoscutului meu prietin: Cincinat Pavelea.

CUGETĂRI.

Lumea este un teatru în care, une ori, cele mai proaste piese sunt acelea cari reușesc mai bine. A. de Tocqueville.

Când se vorbește despre femei, atunci trebuie mai ales ca cine-va să-și amintească proverbul:

„Nu tot adevărul este bun de spus.”

G. M. Vallour.

Caritatea cea mai prețioasă este aceea care merge dela suflet la suflet și nu numai dela pungă la pungă.

Contele de Haussonville.

ori. Totuși eu sunt de aceeași părere, că monumentele materiale ale unui period cult se pot nimici prin mâni barbare, și o nație liberă se poate lipsi de libertate prin niște legi draconice; însă monumentele spirituale și moravurile cele morale, precum și valoarea lor rămân pentru toate timpurile neresturnabile, căci acestea sunt mai presus de ori-ce putere zilnică și fizică. De ele nu se poate atinge mâna barbarului, furul nu le poate fura, moliiile nu le pot mânca. Fiind așa-dar problema noastră: a înainta literatura, cultura, industria și agricultura națiunii noastre, adică a înainta starea spirituală și materială a poporului nostru, vrem a deștepta prin mijloace naționale facultățile, va să zică cugetările cele senine și serioase în poporul nostru, ca se cunoască ființa și destinația sa și să o știe întrebuința spre tot binele, precum și alte nații fac astăzi — aceasta, și precum este spiritul cel civilizatoriu al secolului nostru. Darurile lui vor garanta viitorul cel mai fericit al multor cetățeni ai noastre națiuni, și o vor feri de niște lovituri ucigătoare de religia și limba ei. Aceste convingeri mari să ne însuflețească, dlor, pe noi toți și atunci tare cred, că Ceriul va încorona cu flori de mângâiere întreprinderea noastră și va asculta rugăciunea mea, prin carea cucerindu-mă il rog, ca să reverse binecuvântarea sa asupra Asociațiunii noastre, căci tot darul desvârșit de sus vine dela părintele lumiiilor.”

Ear eruditul nostru filolog Timotei Cipariu, în memorabilul său discurs, rostit în adunarea constituantă din 4 Noem. 1861 într'alte astfel ne încurajează:

„Însă din toate aceste ruine providența ne-a conservat încă în aceste dureri cunplite un tezaur neprețuit, care nu ni-l'au putut răpi: și sabia învingătorului, nici cruzimea tiranului ce domnea pe corpurile noastre, nici puterea fizică, nici politica infernală, — un tezaur născut cu noi dela țetele măiceii noastre, dulce ca sărutările măicuțelor, când ne aplecam la sinul lor, tezaur mai scump decât viața, tezaur, care de l'am fi pierdut, de l'am pierde, de vom suferi vr'odată, ca cineva cu puterea, au cu înșelăciunea, au cu momelile se ni-l' răpescă din mâinile noastre, atunci mai bine, mai bine să ne înghiță pamântul de vii, să ne adunăm la părinții nostri cu cea mângâiere: că nu am trădat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai numi fiii lor — limba românească.”

„Nu voiesc a mă întinde mai departe, măcar că multe s'ar mai putea zice și aduce din viața poporului român, ce demostrează învederat, că deșerte sunt toate sperările, iluziunile, visurile, îndesert toate sofismele și machinațiunile tuturor, cari mai duc și trag sperare, că doară-doară din român vor putea face alt popor. Un razim naționalității române se împlântă astăzi și sperăm că asemenea razime de astăzi și de alte forme se vor împlânta și de aci înainte, și mai mult și și mai puternic.”

Și speranța înflăcăratului savant român în mare parte s'a realizat. În scurt timp spiritul deșteptat la înființarea asociațiunii a creat Asociațiunea națională din Arad, Societatea pentru crearea unui fond de teatru român, Academia română, Asociațiunea pentru cultura poporului român din Marmăția, mai multe reuniuni de femei române, apoi o mulțime de institute de credit și economii, Reuniuni preoțești, învățătoresști, industriale, comerciale și agronomice — toate cu mențiunea de a înainta desvoltarea culturală și economică a poporului român, — totatăși razimii la naționalității române din patria noastră.

Din toate reuniunile culturale înființate de poporul român din patria noastră, cea mai veche, cea mai generală și — cred că pot afirma fără șfială — cea mai eficace de a contribui la desvoltarea culturii naționale a poporului român, fără a jigni cât de puțin cultura altor popoare din patrie — este Asociațiunea noastră.

Multe și mari au fost și sunt speranțele și pretențiile noastre față de această instituțiune națională.

Și dacă nu s'au putut și nu se pot toate realiza în măsura în care am dori noi, nu este vina noastră.

Astfel este situațiunea în care am viețuit și viețuim.

Noi suntem un popor sărac, un popor blând, care fără vina noastră am rămas cu secolii îndărătul altor popoare mai favorizate de soarte, am rămas numai cu credința în Dumnezeu și cu iubirea nemărginită de dulcea noastră limbă.

Noi și astăzi, când scopurile naționale și culturale ale altor popoare din pa-

trie se bucură de nemărginit sprijin material și moral, afară de sarcinile publice comune cu toți cetățenii statului, din serăcia noastră trebuie să creăm și provădem toate instituțiunile noastre culturale și naționale, cum se zice: „dela vlădică până la opincă”.

Inteligența noastră care conduce instituțiunile naționale și care aproape singură oferă și mijloacele materiale ale Asociațiunii, între împregiurările date, cu puțin excepțiuni, face tot posibilul ca scopurile acestor reuniuni să înainteze.

Statutele modificate în 1897 dau posibilitatea, ca activitatea Asociațiunii, care mai înainte era mărginită numai la teritoriul Transilvaniei, să se extindă asupra întreg teritoriului locuit de Români în patria noastră, ca și cea mai neînsemnată comuna cel puțin prin o agentură să vină în nex organic cu comitetul central, dau posibilitatea ca în toate despărțemintele să se înființeze tot felul de instituțiuni și însoțiri folositoare pentru popor. Ear natura ambulanta a adunărilor noastre nedă posibilitatea, ca inteligența despărțemintului să vină în atingere cu poporul și prin graiu viu să-l lumineze și însuflețească pentru scopurile Asociațiunii, identice cu fericirea lui și a patriei.

Dar firește toate acestea reclamă lucru intensiv și timp, până-când poporul, și mai vârtos poporul românesc, care din fire sa este conservativ și foarte rezervat față de cărturari, își va pricepe interesul său și însuși va da mână de ajutor inteligenței sale la realizarea scopurilor culturale ale Asociațiunii.

Nu pot trece cu vederea nici curenții mai recent, pornit mai vârtos în o parte a jurnalisticii noastre, cu privire la activitatea literară a Asociațiunii.

Este adevărat că în titlul Asociațiunii se cuprinde și „literatura română”.

Paragraful 2 al statutelor însă indică modul, în care Reuniunea noastră are să promoveze literatura română, și anume: nu ea are să facă, ci are să încurajeze literatura română, ca un mijloc al culturii poporului: prin inițiere de studii și scrutații, prin editare de publicațiuni literare, științifice și artistice, înființare de biblioteci populare, muzee și alte colecțiuni, acordare de premii și stipendii pentru diferite specialități de știință, arte și industrie, expozițiuni, producțiuni și conferențe publice, înființare, eventual ajutoare de școli și internate, organizare de secțiuni științifice etc.

Ei bine! Toate acestea sunt puse în lucrare.

Amintesc aci numai importanta edițiune a Enciclopediei române, carea în anul acesta se va termina, Școala civilă de fete cu internat, bibliotecile populare, publicațiunile editate de asociațiune pentru biblioteca populară, bursele ce se dau din partea Asociațiunii și pașii întreprinși pentru înființarea muzeului național (Casa națională) care este aproape de realizare.

Asociațiunea și în asta privință face totul ce cade în competența organelor sale între marginile bugetului. Dar nu este echitabil să se pretindă, ca însuși comitetul central, care nu este corporațiune literară, ci administrativă — și organelor lui, să facă literatura română.

Asta este chemarea și datoria literaturii, cari nu se pot comanda, ci ei au să se afirme.

Dar, în fine, această parte a problemei originale a Asociațiunii a trecut în domeniul și competența Academiei române, care dispune de fondurile necesare și are în sinul său savanți din toate părțile locuite de Români, — pentru-că limba și literatura unui popor nu este și nu poate fi mărginită la granițele statelor națiunilor politice.

La 1 August 1867, în ședința de inaugurare a „Societății literare române”, care atunci a primit numele de „Societate academică română”, ear prin legea din 29 Martie 1879 s'a declarat „Academia română” — cel mai competent în această materie, membrul academiei Timoteiu Cipariu, în cuvântarea sa de inaugurare a rostit și următoarele cuvinte:

„Până aci limba și naționalitatea ne-a fost încătușată. . . Pentru eliberarea limbii naționale va îngrijii mai ales chiar această societate literară. Ea va îngrijii, ca limba română să scape de jugul despotismului sub care a gemut de secolii. Ea va îngrijii pentru conservarea unității limbii românești în toate provinciile locuite de Români. Ea îi va reda forma curat națională română, spre a figura cu toată demnitatea între și lângă surorile ei de origine latină.”

Cerându-vă suzele domnilor! pentru-că poate prea mult v'am întreținut cu

impresia unor reminiscențe istorice, care și înșiv le cunoașteți, Vă salut! și în calitate de delegat al comitetului central pentru conducerea acestei întruniri — declar deschisă adunarea generală ordinară a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român.

Vorbirea d-lui G. Șuta.

Domnule președinte,
Onorată adunare generală!

Sub impresia momentelor înălțătoare de azi, sentimente slințe erump din inimile noastre, și pe aripile entuziasmului național ne ridică într-o lume, care ne arată calea, ce conduce la cultul străbunilor. O lume demult apusă se mișcă în suflul meu și deșteaptă la viață mărirea vremilor trecute, din forul roman par'că aud pe maestrul oratoriei antice aducând tributul admirațiunii poporului împărat: „O speciem dignitateque populi romani“ O, ornamentul și demnitatea poporului roman. „Illa fuit pulchritudo populi romani, illa forma, quam in campo vidisti.“ Aceea a fost frumusețea poporului roman, ce s'a eternizat în monumintele lui, aceea mândria lui ce s'a manifestat în cultura și instituțiunile lui. Gândul îmi zboară la anul 104, când la leagănul unui popor apare genul latin, și încântat de frumusețea aceluia, pune două sărutări, una pe frunte, că Român să fie numele lui; ear alta pe buze, că limba să-și iubească. De-atunci până azi 18 veacuri, și numele de Român nu s'a șters nici când din mintea acestui popor, ci îl păstrează până în zilele noastre; ear dragostea către limbă e atât de mare, că se miră însuși istoricul Bonfiniu: „ut non tantum pro vitae, quantum pro linquae incolumitate certasse videantur“ Că mai mult se lupta pentru limbă, decât pentru viață. „Provedinta ne-a conservat acest tesaur“ — zice T. Cipar în adunarea constituantă a Asociațiunii dela 1861 — un tesaur născut cu noi la țighele maicei noastre, ca sărutul măicuțelor, când ne aplecăm la sinul lor, tesaur mai scump decât viața, pe care dacă l'am pierde — atunci mai bine să ne înghită pământul „vii“; pentru-că în limba sa trăește și moare fiște care popor. Și minunea așezată a latinității dă așa avânt fantasiei mele, că de câte-ori vreau să simbolizez Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român în activitatea ei, tot de atâtea-ori apare în contururile unui geniu, ce are așa mare asemănare, cu cel din vremile demult. Acest geniu an de an, în lunile ce înclină spre toamnă, îmbracă haine de nuntă și pornește la drum dintr'un colț al țerei în altul, ca să afle oameni din neamul său. În călătoria sa triumfală de ast an a ajuns până în părțile nord-estice ale țerei, în Sătmar — la Baia-mare, unde generația de azi a Românilor sub prezidenția D-Voastră, d le președinte, s'a întrunit într'un scop național, de a zidi templu culturii române, în care să se păstreze: rasa, limba și suflul latin al poporului român din Sătmar și Ugocea. Sătmarul se bucură și prin rostul meu îți zice: Bine ai venit On. adunare generală pe pământul pitoresc al Băii-mare. Inimile și sufletele noastre te salută și te îmbrățoșează cu iubirea caldă a Românilor, care își cunoaște frații. Intrebă după numele nostru, ascultă la cuvintele ce zboară de pe buzele noastre și te vei convinge de marele adevăr enunțat mai an de Galuppi primarul Romei: „că într'adevăr e lucru de mirat în istorie, tăria poporului român, întru a-și păstra numele și moștenirea sfântă a limbii și a naționalității sale“ După atâtea potop de vreme, așezați aici la granițele românismului, vorbim și noi o limbă vorbită de peste 10 milioane de Români, care înfățișează o unitate fără exemplu în istoria limbilor. On. Adunare! Cultura și literatura formează bazele de existență a unui popor. Cultura constituie conștiință, promovează prosperitate, asigură libertate; ear în limbă și literatură se reoglindează viața spirituală a poporului. Cultura, sub a cărui steag ne-am înrolat și noi, nu e privilegiul unui popor sau monopolul unei națiuni ci un ideal comun, e soarele în jurul căruia se învîrtesc ca planetele națiunile. Prometeu fu înălțat la o stâncă din Camos, pentru-că a furat focul din ceru, ca să-l dea oamenilor. Zeii păgâni au voit a ținea în întunec omenimea, dar Dumnezeu adevărat a zis: să fie lumină, la care se țintească inima și mintea tuturor, și emulațiunea aceasta a făcut ca cultura să devină un însemnat factor de putere al popoarelor. Spre a ridica nivelul intelectual și cultural al poporului român s'a înființat „Asociațiunea“; căci

un popor în ce măsură își desvoaltă cultura și literatura, atât valorează înaintea lumii. Dar și cultura numai atunci e trainică și poate chema toate forțele la viață, dacă e adăpată la isvorul sentimentelor naționale, alt cum din contră e numai o plantă cultivată în florărie. Condusă dar' de sentimentul conservării de rasă, a culturii latine și de a reda frumusețea de odinioară poporului român, a venit „Asociațiunea“ la Sătmar, și noi ne vom grupa în jurul Asociațiunii, că limba e odorul, proprietatea, onorul, sângele și ființa noastră. Prin farmecul unui sărut a fost păstrate 18 veacuri aceste odoruri scumpe; sărut și eu fruntea acelui popor român, în vatra cărui arde focul iubirii de neam și de lege, și dacă sărutul meu n'ar avea efectul dorit, veniți voi mame române și dați voi acel sărut fermecător copiilor vostri, întreg poporului român, căci numai sărutul din ușa raiului e mai dulce, ca sărutul vostru și ce voiți voi, voește și Dumnezeu

Nu știm ce e scris în stele,
An să vină zile grole...
Nu știm vremea, ce aduce,
Dar Român-și face cruce
Și se crede în puterea
Unui mare Dumnezeu.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 12 August n. 1903.

Crisa ministerială. M. Sa azi va sosi la Schönbrunn, unde va confera cu ministri austriaci Körber și Pittreich (ministru de război), iar Vineri va sosi la Budapesta, ca să rezolve criza. Se vorbește că M. Sa va chema la audiență în locul întâi pe contele Apponyi, apoi pe conții Csáky Albin, Szapáry Gyula, fostul ministru Wekerle și poate și pe contele Andrássy Gyula. Asta ar fi anume lista celor pe cari îl va propune Kluen-Héderváry să fie invitați.

Dacă M. Sa s'ar hotărî să dea concesiile pretinse de obstrucționisti, ministru-președinte va fi contele Apponyi. Venirea M. Sale la Budapesta, e însă deja semn că are să dea concesiuni, și astfel se poate lua de sigur șefia lui Apponyi.

Aseară, independentiștii și tinerimea universitară au aranjat ovațiuni mari în onoarea ziarelor „Függ. M.g.“ și „Magyarország“. Ovațiunile n'au decurs de tot liniștit, căci socialiștii au întrerupt vorbitorii, (între ei și Kossuth) prin cântece și fluierături. Poliția a împraștiat apoi mulțime pe cuvânt că n'au voie să țină adunarea populară, de oare-ce n'au anunțat-o.

Din Bihor. Din jurul Margitei ni-se scrie, că zilele trecute și-a ținut în mai multe comune din cercul electoral Margita, darea de seamă deputatului Szatmáry Mor. Foile urgurești toate au scris că deputatul a fost primit și din partea românilor cu însuflețire mare. Corespondentul nostru ne asigură însă, că alegătorii români nu doresc alta, decât să se poată înșira sub steagul unui candidat de deputat — român.

Din Năsăud. Dl Ioan Gheție fost director la gimnasiul fundațional în Năsăud a fost numit de către ministrul r. u. de culte și instrucțiune publică profesor p. o. la gimnasiul de stat din Jászberény.

Călătorie de studii. Dl Alexe Viciu, profesor la gimnasiul din Blaj a plecat la Sicilia, spre a face studii filologice asupra particularităților dialectului sicilian.

Fruntaș împușcat. Cu prilejul deprinderilor de tir, ce le-a ținut regimentul 29 din Becicherecul-mare Sâmbăta trecută, s'a întâmplat și moarte de om. Un glonț de pușcă a rătăcit și l'a nimerit de moarte pe fruntașul

(Gefreiter) Bugyi János, care a murit pe loc.

Pod aruncat în aer. Din Belgrad se telegrafiază, că revoluționarii macedonenii au aruncat în aer podul dela Dewogeli, ca astfel să întrerupă legătura căii ferate dintre Salonic și Constantinopole. Acum dară trupele nu mai pot trece în Monastir, cuibul și focalul revoluției.

Sensații sârbești. Despre regatul Serbiei s'ar putea zice cu oare-care schimbare vorba împăratului roman Tit: „Nulla dies sine sensatione“. Din Belgrad anume vine din nou o știre senzațională: Comandantului 7 i-s'au furat planurile de mobilizare. Deși a fost arestat deja un locotenent, bănuie că ar fi comis faptele, cercurile oficiale observă cel mai mare secret.

Cu balonul în — România. Din Ștefănești se scrie că aeronautul Hans Ziegler, din Augsburg, Bavaria, care a plecat Joi, la orele 7 și 8 minute din acea localitate cu balonul, a sosit lângă Ștefănești, jud. Botoșani, d'asupra punctului Popoia, Vineri la orele 3 și jumătate.

Balonul fiind fără cârmă, a parcurs 1100 kilometri.

Zeigler s'a lăsat jos la pământ de la o înălțime de 4500 metri. În urma unui accident însă, nu a putut descinde decât la 3 kilometri depărtare de târgul Ștefănești și la 2 kilometri de Prut. Balonul lui are o capacitate de 1300 metri cubi și cântărește cu nacela cu tot, 400 kilogr.

Hans Ziegler a plecat cu trenul la Iași pentru a-și viza pașaportul. El va lua drumul spre Muenchen. Călătoria aceasta hazardată este a șaptea. Aeronautul Zeigler e un om robust, inteligent și în vîrstă de 45 ani. — La Ștefănești i-s'a făcut o splendidă primire, care a rămas foarte încântat.

Frumusețea reginei Draga apreciată de Petru I. — Pictorul sîrb Vlaho Vucovaci, care locuiește în Viena a fost chemat de ună-zi la Belgrad pentru a face portretul regelui Petru I; el a povestit unui amic amănuntul destul de amuzant pe care-l dăm aci:

„Regele mă întreabă într'o zi pe când poza, unde se află portretele mele, al regelui Alexandru și al reginei Draga, despre cari auzise vorbindu-se. M'am informat, și aflând că aceste portrete erau în vechiul conac, le-am adus regelui.

„Acesta, după ce le-a privit mult îmi spuse:

„Cu toate acestea Draga era o prea frumoasă femeie.

— „Da, frumoasă, răspunsei eu; dar începuse să cam îmbătrânească.“

După acestea tablourile fură duse ear la Conac și surisei gândindu-mă la omagiul adus gustului bun al regelui Alexandru de către succesul său.

Că mai nesticăcioasă cremă pentru înfrumusețarea tenului și crema de flori de liliac, un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudră Iuno 2 cor.

— Mijloc sigur contra durerilor de stomac, a sgârciurilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poștei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de grobă 1 cor. 20 fil.; o cutie originală 2 cor.

— Contra guturaiului, tusei, răgușelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria“ alui Kossuth, în Arad Piața Boross-Beni 150 (casa Dengl).

ULTIME ȘTIRI.

Catastrofă îngrozitoare.

Paris, 11 August. Dela arderea basarului de binefacere, nu s'a mai întemplat așa nenorocire ca astă noapte. Trenul subteran (Metropolitain) din Paris s'a aprins și toți călătorii au perit, mistuiți de flacări sau asficiați de fum. Până acum s'au scos 96 cadavre. Se crede însă că numărul jertfelor e cu mult mai mare, deoarece trenul asta e foarte cercetat, și un singur călător n'a putut scăpa.

Nenorocirea s'a întemplat, pe cât s'a putut constata, așa că un vagon s'a stricat și oprit în mijlocul liniei. Un vagon gol i-a grăbit într'ajutor. Vagonul asta nu se știe din ce cauză s'a aprins. În momentul asta sosi un tren tixit de călători. Vagoanele s'au ciocnit și în câte-va clipe trenul întreg era în flacări. Călătorii încercară să scape, dar ori-ce scăpare era cu nepuțință. Cei, pe cari nu i-a mistuit focul, i-a înecat fumul.

La un sfert de ceas după eruperea focului, s'a observat pe strade că s'a întemplat ceva în tunel, dar fumul ce eșia nu permitea pompierilor să se coboare. Abia către dimineață li-a succes să între. Într'un colț găsiră 56 de cadavre, arse, zdrobite, sugrumate. Călătorii încercaseră să scape unul cu prețul vieții celuiialalt. Mulți au ars fără urmă. Numărul cadavrelor scoase e de 96. Lucrările de scăpare continuă însă și e cu puțință că numărul jertfelor să fie cu mult mai mare.

În curând după izbucnirea focului s'au topit sîrmele cari conduceau lumina electrică, așa încât în tunel se făcu întunec beznă.

Stradele sunt teatrul scenelor celor mai mișcătoare. Cu sutele vin oamenii, cari caudă câte un părinte, frate, soră.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
Editor Aurel Popovici-Barclanu.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

Cost și quartir pentru școlari.

Subscribera aduc la cunoștința acelor părinți, cari voesc a aduce copii la școalele din Arad, că în casa mea proprie, cu încăperi corăspunzătoare și cu grădina frumoasă în apropierea școalelor, să primesc cu începutul anului 1903/4 copii din familii bune în cost și quartir pe lângă plată ieftină.

Pentru toți copiii mie incredințați să va îngrijii părințește.

Cu deosebită stimă

1046 2-3

Agata Ursu,

Arad, strada Deák Ferencz Nr. 36.

„RUSANDA“

scaldă cu noroi în Melenczo, (cale ferată) comit. Torontal (Ungaria-de-sud.)

Scaldă cu noroi. — Învelitură cu noroi. — Damp cu noroi va fi după aceea în rîndială câștigat. Neobișnuită curățenie. — Cuiă eminentă, beutură bună. — Chiliz plăcut mobilat, dela 80 fil. până la 3 cor. și 5 cor. — Pian. — Cuglărie.

Deosebită cură de apă cu noroi e vindecătoare de ori-ce morb, anume: Reumatism, Scropolosis cu toate formele lui, Apoplexie și morb de nervi foarte cercetată. Vindecă ori-ce morb de pele, pe care nu e în stare a-l vindeca nici o bae, anume: Prurigo, Psoriasis, curgere de sânge neregulat la femei și altele.

În special vindecă cu un rezultat foarte îndestulitor, morburii foarte vechi de oase și Lues; Caries Necrosis și stau la dispoziție pentru fiecare pacient un cabinet de scaldă separat.

1042 2-3

Din cauza timpului neplăcut ce a durat în decursul sezonului, sezonul va dura până la 28 Septemvrie st. n. 1903.

Direcțiunea băilor.

Cel mai eficient izvor de cumpărare
din Arad

Juvaericeale,

bucăți de aur și argint (frânțe)

bilete de amanet

cumpără pe bani gata cu prețurile
cele mai scumpe, sau le schimbă cu
alte obiecte. 1005 27-

Deutsch Izidor,

ciasornicar și juvaergiu

Arad, Strada Templom.

— Telefon n-rul 438 —

Telefon (pentru oraș și comitat) Nr. 387.

BRAUN N. A.

deposit de culori.

Arad, str. Forray, piața Boros-Béni.

Mare deposit de firmis, culori de
ulei fabricat propriu, culori pentru vâp-
sirea podelelor, uleiuri pentru mașini, și a.
toate de prima calitate.

— Comandă din provincie se

1034 10— efectuează prompt și solid —

— Pachetarea gratuit. —

KALMÁR JÓZSEF

mechanic.

Recomandă

Bicicletele

sale de cea mai bună calitate.

Are în deposit gumă interioară și
esteroară de prima calitate, și tot felul
de părți constitutive d'ale bicicletelor.

Eftine și pe lângă garanție

efectuează

975 48 -

Reparaturi de biciclete,

instalări de

sonării electrice și telefonuri.

Toate pe lângă garanție.

Strada Salacz nr. 2. Telefon nr. 242.

Diplomă de aur 1891. Oradea-Mare.

SCHÄFFER JÓZSEF

compactor.

ARAD, Strada Tabajdy Károly.

Execută tot felul de

lucrări de compactorie

dela executarea cea mai simplă până la cea
mai de lux. — Comandele din loc și pro-
vință se efectuează prompt și punctual. —
Lucru bun și solid! Prețuri moderate!
Serviciu punctual! 1045 2-

Diplomă de argint 1885. Budapesta.

WOLF JÁNOS,

— ciobotar de ghete de bărbați și dame. —

Arad, colțul pieții Libertății și str. Simonyi.

Am onoare a strage atenția on. public
din loc și provincie, că în atelierul meu de
ciobotarie pregătesc ghetele cele mai frumoase,
elegante și solide, precum și ghete ortope-
dice, pe lângă deplină garanție. 994 17-50

BIEDL JÓZSEF

coloritor și pictor de odăi, imitator
967 21-25 de lemn și marmură.

Arad, piața Libert. (vis-a-vis de statuie)

Primește toate lucrările ce se țin de
brânșa asta, chiar și cele mai grele.

Pictări de odăi,

precum și coloriri și imitari de lemn indig-
en sau exotic (foderare) în execuție de gust,

pe lângă prețuri moderate.

Primește tot-odată curățirea locuințelor de
tot felul de insecte, pe lângă garanție. Co-
mandele din provincie prompt și grabnic. —

La comanda pe sama bisericilor rabat.

Prapori și steaguri bisericesti

precum și

lucrări de zugrav execută

Ludovic Neisz.

Arad, strada Chorin 2 și str. Hunyady 6.

Planuri și preliminarare de spese servesc gratuit

Lucrări esecelentă, prețuri favorabile

Avisez cu tot respectul publicul din loc și jur, că

Atelierul meu de măsur

pentru edificii, mobile și portal

l-am mutat din str. Boros-Béni Nr. 23, unde a fost până
aci, în strada **Deák Ferencz Nr. 32** (casa Sarlot)
și mărimdu-l, l-am arangeat conform exigențelor moderne.

Primește ori-ce lucrare de măsur: mobile, portal, lucrări
de măsur la edificii, etc. precum și arangeamente de biserică,
școale, prăvălii, cancelarii, mobile artistice, precum și lucrări
de edificii atât în loc cât și în provincie, primește cu prețurile
cele mai moderate.

Cer sprijinul onoratului public la întreprinderea mărită.

Cu deosebită stimă:

KREMER JÁNOS,

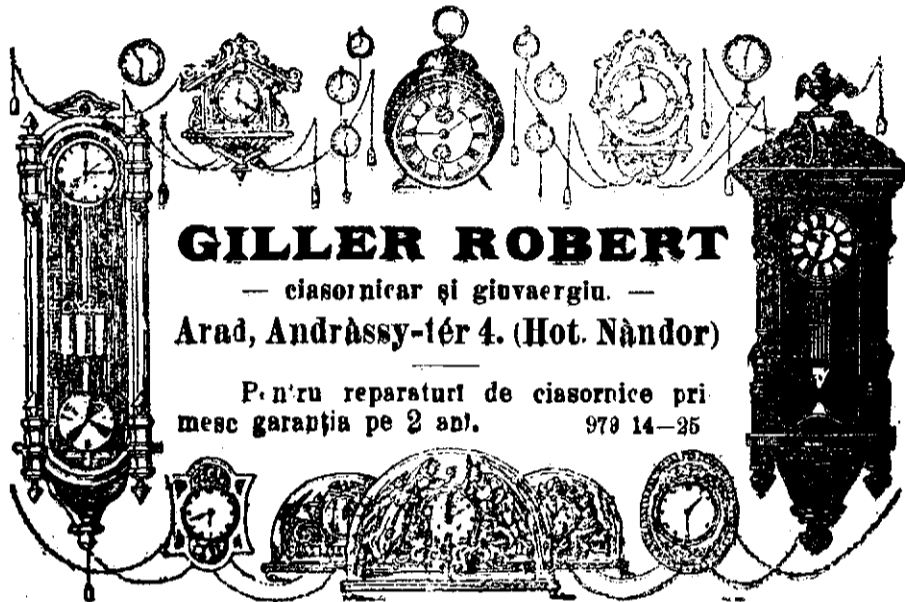
măsar.

1003 12-14

Planuri și preliminarare de spese servesc gratuit

Depozit de ciasornice și giuvaericeale.

Depozit de ciasornice și giuvaericeale.

GILLER ROBERT

— ciasornicar și giuvaergiu. —

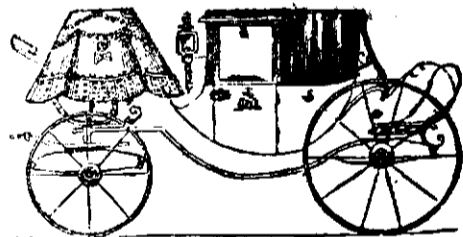
Arad, Andrassy-tér 4. (Hot. Nándor)

Pentru reparaturi de ciasornice pri-
mesc garanția pe 2 ani. 979 14-25

Depozit de ciasornice și giuvaericeale.

Depozit de ciasornice și giuvaericeale.

Telefon în provincie și în oraș 467.

KARDOS GYULA,

— fabricant de trăsuri. —

Timșoara-Fabric, str. Király nr. 14.

Recomandă în atențiunea on. public atelierul său din casa particulară,
unde se fabrică tot felul de trăsuri cu coș și fără coș;

1041 2-25

Calese și trăsuri comune.

■ Prețuri moderate și lucru solid, frumos și elegant. ■

Se primesc reparaturi și transformarea trásurilor vechi, tot asemenea
fabricarea dricurilor sau repararea lor.

— Se primesc lucrări de faur, butnar, auriri și șea. —

■ Mare depozit în trăsuri (calese) noi și folosite! ■

TERÉNYI JENŐ,

— Prăvălie cu diferite mărfuri la „Steaua albă” —

Arad, Piața Boros Béni Nr. 22. (în colț.)

Recomandă magazinul său de coloniale, tot felul de
faină, precum și alte lucruri.

Deosebit recomandă **semințele** a tot felul de
legume.

Prețuri moderate.

Serviciu prompt.

La comanda din provincie împachetarea nu se socotește Cumpê-
rarea cu bani gata 2% scăzământ. 945 19-25

Neubauer Manó

antreprenor de zidiri,

ARAD.

strada Kossuth (vis-à-vis de casarma honvezilor.)

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 411.

Am mai multe însușiri pentru zidirea pivnițelor de vin cu cement
și beton de fer, prin urmare îmi permit a atrage atențiunea onoratului public
asupra acestui nou sistem de pivnițe foarte corespunzător.

Primește spre efectuare

Pivnițe și buți de vin,

din cement-beton sistem cel mai nou, construcții din cement-beton, edi-
ficării turbina și jilip pe lângă prețuri favorabile, pe lângă garanția și con-
dițiuni de plată ușoare.

La dorință escurg la fața locului.

Planuri și preliminarare de spese fac gratuit.

1016 13-15

Cu distincă stimă:

NEUBAUER MANÓ.